

Franjo:

Pomlajenje.

Oj tam v šumu,
kjer tvoj očka je zajezil vodo,
da drvi v sotesko
in koló poganja mlinsko,
tam si stala,
zrla v vodi svojo sliko,
sanjala o sreči sladki,
hrepenela tiho —
tam sem te zagledal,
tam te, dekle vzljubil...

V mraku tihem
duša, sreče žejna, se oglasi,
misel, ki živeti hoče,
celo bitje mi prekvasi,
tja me vodi k šumu,
tja me vodi k tebi, draga,
tam srce je moje,
tam vsa moja sreča mlada,
tam vse bitje moje in stremljenje,
tam življenje, pomlajenje...

Joža Lovrenčič:

Pereči ogenj.

Povest izpod Jamnika.

„Rožmanov se je pa sprevergel!“

„Pije.“

„Ko bi moral biti pri polni pameti, je začel noret.“

„Pravi pekel imajo...“

„Prav je, da drži stari vajeti!“

„Pa jih ne bo večno.“

„Zakaj pa ne izpreže!“

„Janez ima prav!“

„Jaz bi se tudi naveličal samo garati do štiridesetega leta!“

„Še hlapec ne vzdrži...“

„Zato ga pa čaka grunt, in kakšen grunt!“

„Boga naj zahvali, da ima še močnega očeta, ki je pameten mož.“

„Tako pameten, da se bo še kesal!“

„Kar je nagrabil, bo Janez razmetal.“

„Kdo mu pa kaj da? Stari ne.“

„Mu dajo pa gostilničarji in vsak, še z veseljem. Saj stari ne vzame s seboj!“

„Pa da se je Janez tako zagledal v Mlinarjevo!“

„Drugje bi povprašal. Ne pet, deset let bi ga čakala!“

„Srce hoče tudi svoj prav in si ne da ukazovati...“

„E, in kolikokrat!“

„Pa saj petične mu ni treba!“

„Take bi mu pa oče ne pustil.“

„Kup h kupu, kajpa!... —“

Tako je šlo po dolini. Ko so vasovali, so govorili o Rožmanovih, ko so se srečavali, ko so sedeli v gostilni bodisi pri Podnartovcu, bodisi na Ovšišah pri Fistru ali na Dobravi pri Balantinu; v mlinu so skušali izvedeti kaj podrobnega, a Manica se je smejala in bila tiha, oče je skomigal z rameni in menil, da je stari Rožman le pretrd. Potovka, ki je pobirala jajca, je vedela največ.

„Rožmanka joče, roti starega, da bi popustil, stari se jezi in kolne in gara za dva, Janez čez dan spi, zvečer se pa klati okoli in pije, da je redko trezen, Rozala je pa vsa nevoljna in pravi, da pojde od hiše, pa naj drugo iščejo. — Pa objokane oči ima včasih. Kajpa, težko ji je; šest let je bila pri hiši, kakor za domačo

so jo imeli, zdaj se pa zadira Janez nad njo, ki je radi očeta in one Mlinarjeve na ves svet hud...“

Sredi pusta je bilo, dan po svetem Valentinu. Sveti Valentin je bil zbral na Ovšihah iz bližnjih in daljnih krajev ljudstvo, da mu priporoči proti neznanim boleznim sebe in živino, in kramarji so postavili ob poti proti cerkvi svoje stojnice in prodajali vse-mogočo drobnarijo: od sladčic in malih kruhkov in igrač do pisanih rut in trakov. Otročad, fantje in dekleta so se gnetli okoli stojnic in tedaj je kupil tudi Rožmanov Janez srce iz malega kruhka, na katero je bil prilepljen bel list:

Jaz sem eno dekle zbral,
Srček sem za njo dal —
Kdor jo bo men' jemal,
Glav'co bo dal.

Dolgo je nosil srce v roki in oprezal za Manico. Ko je dobil samo, ji je podaril srce. Vzela ga je, prebrala pesem in mu ga je hotela vrniti.

„Ne maram,“ je rekla, „sem lepšega dobila!“

„Pa napravi ž njim kar hočeš!“

Manica je vrgla srce vstran in otroci so planili nadenj in se trgali zanj tako, da je šlo na drobce.

To se je zgodilo na sv. Valentina dan.

Drugo jutro se je razneslo, česar ni nihče pričakoval.

„Rožmanov je zaklal onega mladega s postaje v Podnartu!“

„Res? Ni mogoče!“

„Saj sem videl, ko so ga žandarji gnali v Radovljico.“

„Kje pa ga je?“

„Pred mlinom ga je čakal.“

„Ljubezen!“

„Manica je vsa iz sebe, joče, da nikoli tega.“

„Pa ga je hudo?“

„Nič ne vem, po zdravnika so menda kar po noči poslali.“

„Da bi le ne bilo do smrti!“

„Plehal bo Janez!“

„Stari kar tuli od sramote. —“

„Prej bi mislil!“

Rožman je res kar tulil. Zutra j, ni se še danilo, so zaslišali močno ropotanje na vrata in še na okno. Jezno je zamrmral ženi:

„Ali ga slišiš? Tako predrzen je, da si že upa še ob tej uri prihajati domov in še rogoviliti. Le počaka naj, pokažem mu, da bo pomnil!“

Mati se je zbala in šla sama odpirat.

Odprla je in se zavzela.

„Jezus Marija, kaj pa hočete?“

„Vašega sina Janeza!“ je odgovoril orožnik in vstopil v vežo s svojim drugom.

„Ali je doma?“

„Nič ne vem. Rozala, Rozala!“ je poklicala dekle. „Ali je Janez doma, ali je že prišel?“

Istočasno, ko se je pojavil oče na hišnih vratih, je prišla Rozala iz svoje kamre. Objokana je bila in videlo se je, da ni mogla dosti spati.

„Je doma, je,“ je povedala. „Okoli polnoči je prišel; ves vinski je bil in kakor zmeden je govoril.“ Orožnik je vzel iz torbe knjižico in vanjo zapisal njene besede.

„Kaj pa je prav za prav?“ je vprašal Rožman. „Ali je bil spet kje kak pretep? Pa ne, da bi se ga naš udeležil?“

„Se ga je in še celo sam! Aspiranta Petriča je dokaj nevarno ranil.“

„Jezus Marija, Jezus Marija!“ je vila mati roke in javdala in Rozala ji je pomagala, oče je pa zarjovel kakor obseden, se zgrabil z obema rokama za glavo in se sesedel na klop ob mentrgi, ki je stala v veži ob steni.

„O ti zlodej nepokorni ti, še to mi napravi, še to mi napravil! Ob dobro ime spravi hišo in vse! Ali sem zaslužil na stara leta tak udarec, tako črno nehvaležnost! Joj, joj, joj!...“

Ob vogalih hiše so se zbirali ljudje, ki jih je nenavaden vik in krik izvabil na vrata in potem še bliže tik pred Rožmanovo hišo, da bi videli, kaj se godi. Radovednejši so prišli tik do vrat in zijali v vežo in še povpraševali, kaj je. Eden orožnikov jih je odgnal, drugi pa ni maral poslušati joka in žalosti in jeze.

„No,“ je rezko rekel, „kje je?“

„Gori v svoji izbi!“ je odgovorila Rozala in se naprej jokala ob Rožmanki.

Orožnik se je namenil, da bi šel po stopnicah v gornjo hišo, pa mu ni bilo treba. Po gornji veži so se začuli koraki in še praznje oblečen se je prikazal v stopnišču Janez. Bled je bil in s povešenim pogledom je prišel v vežo.

„Tu me imate!“ je rekel glasno in ni pogledal ne matere ne očeta ne Rozale in ne orožnikov.

„Sin moj, sin moj, kaj si napravil?“ je vzdihnila mati proti njemu in se spustila v nov plač, ki je rezal do srca. Oče je vstal,

vzdignil roko in se zagnal proti Janezu. Če bi orožnik ne prestregel njegovega zamaha, bi ga s krčevito stisnjeno pestjo podrl na tla.

„Bo že gosposka obračunala ž njim!“ je menil orožnik in še pozval Janeza, naj da roke, da ga uklene.

Janez je zaškripal z zobmi in bil tih.

Ko ga je orožnik uklepal, je oče planil izza mize, kakor bi ga pičil gad. Kričal je:

„Ne, ne, tega ne prenesem! Te sramote ne prenesem! Snemite mu verigo, snemite mu jo! Ne zaradi njega, zaradi mene. Zaradi naše poštene hiše jo snemite! Sto in sto let smo živeli v spoštovanju in časti, zdaj pa, da bi Rožmanovega uklenili! Ne, ne, tega ne prenesem!...“

Mati se je vrgla k Janezu, objela ga je, kakor bi ga ne hotela izpustiti, in jokala je in med jokom pretrgano vzdihala in prosila:

„Sin, moj sin uklenjen!... O dajte, gospodje, samo uklenjenega ne, samo uklenjenega ne!“

„Postava je postava!“ je rekel starejši orožnik, vrgel na ramo puško z nasajenim bajonetom in vzela sta Janeza v sredo.

„Tako!“ sta rekla. „Zdaj pa pojdimo!“

In so odšli v zgodnje jutro in materin in Rozalin jok je spremljal Janeza in za njim je šlo očetovo rjovenje, ki ni mogel mirno prenesti črnega madeža, padlega na hišo. Težko mu je bilo, a vendar je šel vzravan. Tudi poglede in besede vaščanov, ki so se zbrali pred hišami in v bregu tam gori pod kajžami, je videl in slišal. Ni odgovarjal, še na pozdrave ne, ker je bil uverjen, da ga kljub pomilovanju obsojajo in menijo, da se mu prav godi, ko je bil tako nepočakan in je silil z glavo skozi zid doma in spodaj ob Lipnici.

Težko mu je bilo, trpel je, a misel, da ukloni očeta, da je Manici pokazal, kako jo ima rad, ga je prevzela in ni mu bilo mar, da gre uklenjen med orožnikoma.

IV. „Dan“.

Tiste dni so ugibali po vsej dolini, kaj bo z Rožmanovim. Nič dobrega mu niso prerokovali, ker so izvedeli, da so odpeljali aspiranta Petriča v Ljubljano v bolnišnico. Roko da ima zlomljeno, so izvedeli in še po glavi da se je hudo pobil.

Za aspiranta jim ni bilo kaj. Fantje so mu celo privoščili, češ, svojo službo naj bi opravljal in pustil kmečka dekleta pri gmahu, ko niso zanj in on ne zanje. In na Janeza so bil ponosni,

ker da se je postavil, kakor se spodobi, in so menili, da si bo vsak tak prišlec v prihodnje premislil, preden bo začel laziti za kmečkimi dekleti. Manici so zamerili, ker je bolj obrajtala tujca ko domačina in zaprimojdušali so se, da bi je ne pogledali, če bi jih kleče prosila.

„Bo že videla, kaj se pravi, domačina zavreči!“

„S svojo izbiro je pljunila na vse!“

„Ne ene besede več ž njo!“

„Za pust bo doma premišljevala in se grizla, mesto bi z nami plesala!“

„Pa zagodemo ji, da bo pomnila!“

„Tako jo je treba dražiti in vleči, da si še iz hiše ne bo upala!“

„Mogoče se zdaj premisli in spametuje!“

„Prepozno! Kaj misliš, da bo Janez za drugimi pobiral. Manjka mu jih!“

Tako je šlo med fanti in proti koncu tedna so prišla povabila k sodniji. Vsi fantje so jih dobili, ki so z Janezom oni večer drugovali, in Mlinarjevi in Rožmanovi.

V nedeljo ni bilo drugega slišati nego zgodbo o Janezu, Manici in aspirantu. Od ust do ust so vedeli ljudje več in raznašali grozne stvari. Fantje so bili veseli in razigrani in so nosili povabilo za klobukom, kot bi morali k naboru.

„To bo dan v Radovljici! Dvajset prič! O Janez, te že izrežemo, le počakaj!“ so se postavljali.

V pondeljek zjutraj, ko so bili na postaji zbrani fantje zase in se niso zmenili za Mlinarja in Manico, ki sta stala ob strani, sta zadnji trenutek prišli mati Rožmanova in Rozala.

Fantje so obsuli mater, ki je bila vsa potrta in si je začela brisati oči, ko je zagledala vesele Janezove vrstnike.

„Kje so pa oče?“ so jo vprašali.

„Je že šel naprej peš.“ „Vidve se peljita,“ je rekel, „če hočeta, jaz se ne bom vozil.“

„Ali mu je za denar ali se boji vlaka, kaj?“ so se zasmeli, a ko so videli, da je materi le na jok, so jo skušali tolažiti: „Kar nič ne bodite žalostni, mati, saj ne bo tako hudo!“

„Bog vel!“ je vzdihnila.

Ko je prisopihal vlak in obstal, so šli fantje z Rožmanko in Rozalo v drug voz, dasi je Mlinar klical, da bi šli, kamor je on vstopil.

Alfonz Daudet:

Kukunjanski župnik.*

(Preložil A. G.)

sako leto, o svečnici, izdajo provensalski pesniki v Avinjonu drobno, mično knjižico, polno lepih pesmi in kratkočasnih zgodb. Letošnjo sem pravkar prejel in sem našel v nji to zabavno prigodbo, ki jo vam bom skušal prevesti in jo nekoliko skrajšati... Parižani, sem Vaše košare! S prav fino provensalsko moko bom topot postregel.

* * *

Abbé Martin je bil župnik v Kukunjanu. Bil je dober ko kruh, pošten ko zlato in je prav po očetovsko ljubil svoje Kukunjance. Za njega bi bil Kukunjan pravi paradiz na zemlji, če bi bili Kukunjanci živeli tako, kakor se spodobi. Ali, na žalost! V spovednici so pajki pleli svoje mreže in na velikonočno nedeljo so ostale vse hostije na dnu njegovega keliha. Dobremu župniku je kar krvavelo srce od žalosti in slednji dan je prosil Boga za milost, da bi mu ne dal umreti, dokler ne privede nazaj v hlev izgubljene črede.

In zdaj boste videli, da ga je Bog uslišal.

Neko nedeljo, po evangelijski, je župnik Martin stopil na prižnico.

* * *

„Dragi moji bratje,“ je začel, „verujte mi ali ne: snoči sem se jaz, reven grešnik, znašel pred vrati paradiza.“

Potrkal sem: Sveti Peter mi je odprl!

„Glej ga no! Ti tukaj, moj dobri stari Martin,“ mi je dejal; kakšen veter te je pa semkaj prinesel? In s čim ti morem postreči?“

„O dobri sveti Peter, ki čuvaš tisto debelo knjigo in ključ, ali bi mi ne mogel povedati, če nisem preveč radoveden, koliko Kukunjancev imate v nebesih?“

„Tebi ne bi mogel ničesar odreči, dragi Martine. Sedi, pa bova skupaj stvar pregledala.“

In sveti Peter je vzel debelo knjigo, jo odprl in si nataknil očala:

„No, pa poglejmo: Kukunjan, praviš. Ku... Ku... Kukunjan. Ga že imam! Kukunjan... Dragi moj Martine, ta list je

* Iz knjige: Povesti iz mojega mlina.

čisto prazen. Niti ene duše... Niti toliko Kukunjancev, kolikor je dlak na moji pleši."

„Kaj praviš? Nobenega Kukunjanca da ni tu? Prav nobenega? To pa ni mogoče! Poglej bolje..."

„Nobenega, prečastiti. Preglej še sam, če misliš, da se šalim."

Ves iz sebe sem udaril z ного ob tla, lomil sem roke in klical Boga na pomoč. Pa mi je rekel sv. Peter:

„Čuj me, dragi Martine, nikar si tega ne jemlji tako k srcu, ker bi te lahko še kap zadela. Navsezadnje ni to tvoja krivda. Tvoji Kukunjanci bodo pač morali nekaj časa posedeti v vicah."

„O, za pet ran kriščevih, usmili se me, sv. Peter, ti veliki svetnik! Stori, da jih bom vsaj lahko videl in potolažil."

„Prav rad, dragi moj... Na, obuj brž te-le opanke, ker cesta tja ni ravno gladka. Tako, prav bo... Zdaj pa se drži vedno desne. Vidiš-li, tam doli, na dnu, v kotu? Tam najdeš srebrna vrata, vsa pokrita s črnimi križi... na desno roko... Potrkaj, pa ti bodo odprli... Zbogom! Ostani mi čil in zdrav!"

In jaz sem hodil! Kakšen križev pot! Kurja polt me oblije, če samo pomislim na to. Po ozki stezi, preraščeni z robidovjem in polni ostrega, bliščečega kamenja in sikajočih kač, sem prikrevsal nazadnje do srebrnih vrat.

„Trk! Trk!"

„Kdo trka?“, je vprašal surov in truden glas.

„Župnik iz Kukunjana!"

„Odkod?"

„Iz Kukunjana!"

„Ah!... Vstopi!"

Vstopil sem. Velik krasen angelj, s perotnicami temnimi ko noč, v halji žareči ko dan in z dijamantnim ključem, visečim ob pasu, je sedel in pisal: škrt... škrt..., po veliki knjigi. Še debelejši od one sv. Petra.

„Kaj bi rad in kaj želiš?“, je vprašal angelj.

„Prekrasni angelj božji, rad bi vedel — morda sem preveč radoveden — če imate kaj Kukunjancev tu."

„Koga?"

„Kukunjance, vernike iz Kukunjana... jaz sem namreč njih župnik."

„Ah, župnik Martin, kaj ne?"

„Tako je, gospod angelj!"

„Kukunjan, praviš."

In angelj je odprl in obračal liste svoje debele knjige in oslinjal prst, da je lažje prelistaval...

„Kukunjan,“ je rekel in globoko vzdihnil... „Gospod Martin, v vicah nimamo nobenega Kukunjanca“.

„Ježešmarija in sveti Jožef! Nobenega Kukunjanca ni v vicah! O ti usmiljeni Bog! Kje pa so neki?“

„Kje? V raju so, prečastiti, Kje, hudimana, naj pa bodo?“

„Saj vendar prihajam iz raja!“

„Iz raja? ... Pa?“

„Tam jih ni! ... O sveta pomagavka!“

„Kaj pa še hočete, gospod župnik, če jih ni ne v raju ne v vicah, ne bo težko uganiti, kje so, da so ...“

„Križ božji! Jezus Nazarenski! Joj, joj, joj! Ali je to mogoče? Da se ni sveti Peter samo lagal? ... Pa saj nisem slišal petelina peti! ... Joj si ga meni! Kako naj pridem jaz v nebesa, če mojih Kukunjancev ni tam?“

„Čujte, gospod župnik? Ker se že hočete za vsako ceno na lastne oči prepričati, kako je in kaj, krenite po tej stezi in kar tecite, če lahko tečete ... Na levi boste našli velika vrata, tam boste vse zvedeli, Bog z vami!“

In angelj je zaprl vrata.

(Konec sledi.)

Dr. I. Rosina:

Makedonsko vprašanje.

II.

 Jam kot slovenski kmetski mladini mora biti stališče, ki ga je končno zavzeti v tem važnem vprašanju, podano z našim programom. Iz dveh vidikov nam je tedaj presojudati makedonsko vprašanje: iz slovensko-narodnega stališča — kajti mi smo slovenski del kmetsko-mladinskega gibanja na Balkanu — in iz kmetsko-stanovskega stališča, ki pa tudi tukaj kakor skoraj povsod drugje daleč prekorači meje stanovskega interesa in postaja splošno kulturno gibanje celega naroda. Videli bomo, da pridemo iz enega in drugega vidika do sličnih, če ne istih rezultatov.

Kot Slovenci imamo kar največji interes na tem, da se kreče naša državna zunanja politika sporedno z interesi Slovenije oziroma Slovencev sploh; z drugimi besedami, da se od državne strani posveča kar največja pozornost v zunanji politiki ravno

nam, to je, da se po možnosti prenese težišče zunanje politične situacije k nam. Dosledno k temu moramo gledati na to, da se naša država čim manj vpleta v čisto balkanske spore, da torej, če le mogoče in čim prej ko mogoče, reši — in poljubno reši — vsa viseča vprašanja Levante (Pred-orienta). In to nerešeno orientsko vprašanje, najvažnejše in najnevarnejše je ravno makedonsko vprašanje.

Slovenci prebivamo že geografično na silno nevarnem mestu. Na severu ogromen nemški blok, ki je danes sicer še zunanje-politično pasiven, ki pa lahko danes ali jutri začne in ponovi pritisk k morju, od katerega ga loči komaj par sto kilometrov slovenske zemlje. Danes sicer še gredo naši interesi skupno z nemškimi, kajti tudi oni hočejo, da se jim po možnosti zasigura svoboden izhod na Sredozemsko morje, predvsem torej neutralizacijo in vpostavitve svobodne tržaške luke. Mi smo jim za enkrat dobrodošla predstraža.

Na drugi strani Italjani, ki hočejo za vsako ceno nemškemu in sploh srednjeevropskemu izvozu zapreti pot na Jadran ter s tem znatno otežiti nemško in podunavsko gospodarsko konkurenco v bližnjem orientu in sredozemskem morskem bazenu. Zato krčevito držijo Trst kot strategično neobhodnost in slovensko zaledje, strmeč za tem, da prej ali slej ob ugodni mednarodni situaciji dobe preko pogažene Slovenije direktno zvezo in mejo z Madjarsko, s čemur bi zaprli dokončno Nemcem pot do morja ter neposredno ogrožali Balkan, ki bi se jim moral pokloniti.

Danes bi še, ako bi stvorili lastno državnost, imeli lego države-neutralizatorja (Pufferstaat) med dvema mogočnima silama. Zopet pa postaja slovenska zemlja, na kateri so se srečavale Narzesove bizantinske legije z rimskimi najemniki in preko katere so vpadala keltska in germanska plemena v dežele onemoglega Rima, križišče in torišče dveh, treh ogromnih in gospodarsko in kulturno daleko močnejših sovražnih si blokov. Zato je naša slovenska zunanje-politična situacija skrajno prekarna (vprašljiva) in zato je naš življenski interes zainteresirati čimveč in čimvečje sile za nas in našo zemljo.

Kako nevarnost tedaj pomeni za nas, če bi se naš in naše interese žrtvovalo zato, da se dobi proste roke za čisto lokalna srbsko-balkanska vprašanja, n. pr. predvsem za makedonsko vprašanje! Zato je naša najvažnejša naloga podpirati in delati na to, da se tam doli izgledajo in rešijo spori, da se zamore posvetiti pažnja nam, ne pa da bi mi morali prelivati v bratskem boju za

srbsko, bolgarsko, grško ali avtonomno Makedonijo kri, našo zemljo in naše gospodarstvo pa bi se uporabljalo kot mešetarino za dobrohotno pomoč v nam več ali manj tujih podvzetjih na Balkanu!

In kolikor se tudi čudno sliši, mi smo bili temu že zelo blizu.

Vsakemu je več ali manj poznana smer (kurs) naše zunanje politike g. M. Ninčiča. Malo prej smo z Rapalsko pogodbo izgubili Reko, potem je prišel Rimski pakt prijateljstva z Italijo, končno so naši diplomati v tekmi za italjanskim prijateljstvom še podpisali tzv. nettunske konvencije, s katerimi so dali italjanskemu kapitalu prosto pot v Dalmacijo, prepustili Italiji Jadran ter se odrekli vsakim aspiracijam na slovensko zemljo Trsta in Gorice. To je bil torej račun, odrajtan z našo in hrvatsko kožo.

Proti temu pa so Italjani opustili propagando in podpiranje ustanovitve zopetne samostojne Črne gore ter pritisnili na Grčijo, ki se nam je morala tudi ukloniti glede takozvanega Solunskega vprašanja. Istotako se je Italija zadržala popolnoma neutralno glede nevarnega makedonskega vprašanja, glede Albanije pa smo se dogovorili na državno nedotakljivost Albanije, ki nam je pa vendar pripuščala od časa do časa vpletati se v njene notranje zadeve in s podkupovanjem ali brez njega podpirati ali zatirati dan za dnem vrsteče se albanske prevrate. To je bila tedaj čisto orientaska zunanja politika naše države, kjer se je radi Soluna, Črne gore in Makedonije pustilo na cedilu Dalmacijo, hrvatske in slovenske interese.

Z znanim tiranskim paktom, s katerim je od nas plačani in podpirani Ahmed beg proti temu, da so mu Italjani obljubili stalnost na oblasti, izročil Albanijo v nekak protektorat Italiji, se razmerje temeljito menja. Tu so nas Italjani prevarili. Zunanji minister g. Momčilo Ninčič nenadoma odstopi, utemeljujoč ta svoj korak češ, da Italija ni držala svoje besede in obljube.

Odslej beležimo Italiji neprijateljski kurs naše zunanje politike. Srbsko časopisje, ki je bilo ali izrazito italjanofilsko ali pa je le redko in nerado prineslo kak članek o Slovencih in Hrvatih pod Italijo, začne ostro borbo proti Italiji. Da si osiguramo hrbet proti Madjarom, se takoj trdneje naslonimo na tzv. malo antanto (Rumunija, Češka, Jugoslavija), mrzlično se išče tesnejše zveze s Francijo, propagira se prijateljstvo z Nemčijo, omilijo se odnošaji celo proti Sovjetski Rusiji, iščejo zveze celo s Turčijo (Rudži beg v Beogradu), ki naj neutralizira Grčijo.

Zunanjepolitični kurs se je torej hipoma spremenil in sicer nam Slovincem (in tudi Hrvatom) v korist. Nettunske konvencije, ki so jih zastopniki že podpisali, se ne predlože parlamentu v ratifikacijo oziroma se izjavimo pripravljeni podpisati jih le z gotovimi izpremembami. Jadranski obali posveča zopet srbsko časopisje večjo pozornost, začne se govoriti o nujnosti proge Beograd-Kotor, oziroma Sarajevo-Split, celo majhno pomorsko oboroževanje sledi. Za nas Slovence pa je poleg označene propagande za primorske Slovence važno, da se posveča nekoliko večja pažnja Sloveniji. Ob času volitev so se celo raznesle vesti, da se misli dati Sloveniji čisto izjemen položaj, češ da je to obmejna dežela, ki jo je iz zunanjepolitičnih ozirrov treba predvsem in v vsakem oziru dvigniti.

(Nadaljevanje sledi.)

Albin Prepeluh:

Današnje naše gospodarsko razsulo.

Pred 133 leti je znani naš pesnik Valentin Vodnik objavil v pratiki za l. 1795. svoje „Popisovanje Kranjske dežele“, ki je še dandanes zanimivo, ker se iz njega dá marsikaj posneti. Zlasti moremo iz tega spiska posneti, kako in od česa so Slovenci tedaj živeli. S Štajersko se Vodnik v tem spisu ne bavi. Gospodarske razmere na Štajerskem med Slovenci je natančno in zelo vestno opisal šele l. 1870. dr. Ivan Geršak.

V Vodnikovi dobi je bila takratna kranjska „kronovina“ mnogo večja kot pozneje, n. pr. leta 1914. Segala je pri Devinu do morja, a v Istri ji je pripadal ne samo Kastav, temveč tudi Pazin in Pičem, nekdanj sedež škofije.

Predvsem so Slovenci seveda že takrat živeli od poljedelstva, zraven pa tudi od raznih obrtnij, ki je zrasla iz domače zemlje in ni bila umetno naseljena, kar opažamo glede nekaterih industrijskih panog dandanes. K poljedelstvu in obrti se je pridruževala z uspehom tudi trgovina, zlasti ona z domačimi deželnimi pridelki, ob kateri so nekatere stare domače ali tudi doseljene rodbine zelo obogatele.

Val. Vodnik pripoveduje, da je v naši deželi skoraj povsod dvojna žetev „ker se po sternini ajda seje“. Tudi veliko vina se pridelalo. Konj, govedi in drobnice je prav dosti. Slovenci smo imenitni čebelarji; „čebele jim posebno vržejo zato, ker ajdo sejejo.“ Največje bogastvo kranjske dežele so pa rude in platno. Živo

srebro, železo, jeklo, svinec se izvažajo in „mnogo denarjev pri-
nesejo.“ Platno Kranjcem okoli 400.000 goldinarjev na leto donaša.
Na kmetih povsod pridno predejo, nobena hiša ni brez kolovratov.
Po zimi ti ljudje komaj po štiri ure na dan spe. Poleg platna
so Kranjci prodajali na tuje tudi veliko vina, olja, živine, me-
zlana, blejskega suknja, usnja, polhovih kožic, medu, voska, le-
s e n i n e, skled, loncev, lesa za ladje, sitov itd. Ljubljana je imela
sicer tedaj komaj 11.000 prebivalcev, a je bila dober kupčijski
kraj. Blizu cesarskega mesta Kamnika je bila fužina za železo. V
okolici Radovljice in Bleda se je natkalo veliko sukna in mezlana.
Na Savi, Javorniku, v Bohinjski Bistrici, v Kropi, v Železnikah ter
v Kamnigoricah so bile fužine za železo ali jeklo. V Stražišču so
delali sita, na Gorjušah v Bohinju fajfe, na Jesenicah nogavice.
Nemški Kočevarji so že tedaj krošnjarili po Nemškem. V Ribnici
je živelo 26 krznarskih mojstrov. V petih njenih okoliških vaseh
so bili prav v vsaki hiši lončarji. Na Krki so bile tudi fužine za
železo. V Idriji so kopali živo srebro, ki je neslo vsako leto ce-
sarju okoli enega milijona nemških goldinarjev. Pri Devinu ob
morju so lomili lep črn marmor. Na Vrhniki je bila razvita zlasti
krznarska obrt; tu je bilo tudi mnogo čolnarjev, ki so plovili blago
po Ljubljani.

V teh dobrih 100 letih so se razmere zelo spremenile. Do-
mača obrt je večinoma propadla ali pa je močno nazadovala.
Domačo izdelavo suknja in lončene posode je ubila kapitalistična
konkurenca tovarn z mezdnim delom. Male usnjarnice so se mo-
rale umakniti velikim usnjarskim mehaničnim obratom. Nekdanje
fužine po Dolenjskem in Gorenjskem so propadle ob nevzdržni
konkurenci velikih, tehnično zelo spopolnjenih tovarn, ki so se na-
selile ob vodi in pa zlasti ob železnicah zaradi pocenitve prevoznih
stroškov. Krznarska obrt je pod pritiskom inozemske konkurence,
tudi Rusije, skoraj povsem omagala. Kolovrat je utihnil ob hrupu
mehaničnih staveb in meznega dela v velikih tekstilnih tovarnah.
Čolnarje in voznike je izpodrinila železnica in v novejši dobi še
avtomobil.

Glavni viri zaslužka Slovencev v novejši, kapitalistično raz-
viti dobi so ostali: vino, živina, les.

Vina za domačo potrebo pridelamo preveč in zato je po-
treben njegov izvoz. V avstrijski dobi smo Slovenci vino proda-
jali zlasti v severna mesta in obrtna središča ostale avstrijske dr-
žave, zlasti v nemške kraje. Na Češko ga je šlo bolj malo, ker se
tam konsumira predvsem pivo. Zato pa so bila naša vina zašči-

tena pred konkurenco južnih krajev, izvzemši Dalmacije, ki pa je imela izvoz svojih vin usmerjen drugam. Danes je izvoz naših vin zelo otežkočen in oviran ter ima naš vinogradnik poleg drugih velikih težav, med katerimi obnova trt ni najmanjša, velike skrbi za svoje odjemalce. Tu more zaenkrat pomagati samo gospodarsko pametna politika države, ki bi morala skrbeti zato, da najde nove odjemalce za naša domača vina, konkurenco tujih vin pa po možnosti izloči. Pri znanem siromaštvu vinorodnih krajev, tudi uspešna obnova vinogradov brez javne, socialne pomoči ne bo povsod mogoča.

Slovenija, ki je pretežno alpska in hribovita pokrajina, je silno primerna za živinorejo. Tu bi nam mogli praktični zgledi Švice in drugih gospodarsko naprednejših dežel mnogo koristiti. Toda naša živinoreja zadnja leta nazaduje, ako primerjamo nekdanjo in sedanjo statistiko. Vzrokov za to je več, poglobitna pa sta dva. Prvič je pauperizacija (osiromašenje) na kmetih po vojni narasla, kar dokazuje prilično visoko število oseb, ki živijo samo od mezdne delo. Število mezdnih delavcev v Sloveniji, se ceni danes na okroglo 80.000 oseb, ki bi po veljavnem zakonu bile podvržene zavarovanju za primer bolezni. Število poljedelskega prebivalstva (gospodarjev in delavcev) pa je v današnji Sloveniji padlo na okroglo 62% od vsega prebivalstva. Malokmetska gospodarstva se množe, srednje kmetije pa nazadujejo. Drugi poglobitni vzrok nazadovanja naše živinoreje pa je konkurenca južnih pokrajin države, kjer so nekatere plodovitejše in je zato tudi živinoreja ugodnejša in cenejša. Po statistiki je bilo na ozemlju današnje Slovenije:

Leto	Konj	Govedi	Praščičev	Ovcâ	Kozâ	Panjev čebel
1910	59.000	506.000	540.000	66.000	19.000	49.000
1924	53.000	379.000	291.000	57.000	16.000	62.000

Iz teh števil bi mogli posneti, da je padlo število govedi za 25%, število praščičev pa za 46%.

Pripomniti pa je treba, da so te številke samo približne, zakaj statistiko z l. 1910., ki jo je sestavil g. Franc Erjavec, se je moralo prirediti iz števil nekdanjih avstrijskih „kronovin“, ki se seveda niso krile z današnjim slovenskim ozemljem v Jugoslaviji. Druga statistika iz l. 1924. pa je najbrže tudi samo približna, ker je dr-

žavno statistično delo v Jugoslaviji nezanesljivo in površno. Vendar so te številke vsaj verjetnostne.

Lesna trgovina se je takoj po vojni pri nas zelo razširila. Ob inflaciji papirnega denarja vsled potreb inozemstva in ob neurejenosti konkurence drugih dežel, je imel les takrat precej visoko ceno. Iz vojne in vjetništva se vrnivši poljedelci, so morali svoja gospodarstva in domovja obnoviti, nakupiti potrebnega orodja in živino, obleči družine; zato so les radi odprodali. Iz naših kmetijskih gozdov se je večinoma odprodalo vse zrelo drevje; ponekod tudi mnogo mladega, to je nedoraslega. Današnja površina šum v Sloveniji se ceni na okroglo 690.000 hektarjev. Kmetje imajo večino te površine v svoji posesti. Vendar so najlepše šume v rokah nekaterih veleposestnikov, nekdanjih fevdalcev ter verskega zaklada in cerkve. Veliko število poljedelcev, nekateri jih računajo od 35 do 40%, je sploh brez vsake gozdne posesti. Lesna trgovina je tudi pri nas skoro monopol posameznih velikih trgovskih tvrdk, od katerih je kmet kot prodajalec svojega blaga povsem odvisen, zlasti pa glede cene.

Splošno se opaža, da naraščajo male kmetije in da najboljše izhajajo poljedelci tam, kjer se jim nudi kakšen postranski zaslužek, bodisi v obrti bodisi v javnih službah (železnici itd.). Omejitev izseljevanja in pomnoževanje prebivalstva na kmetih mora neizogibno pomnožiti tudi še nadaljno razkosavanje zemljišč. Za intenzivnejše gospodarstvo v poljedelstvu pa je treba ravnotako raznih investicij, kakor pri vsakem drugem podvzetju. Pomanjkanje denarja je v tem pogledu velika ovira. Kakor trdijo zasebni statističarji, imajo regulativne hranilnice v Sloveniji danes komaj eno četrtino vlog napram predvojnemu času, ako se jih preračuna na zlato. Tudi to nam potrjuje, da je današnja gospodarska kriza večje prirode in ima globokejše vzroke, kakor se splošno sodi.

Desetletnica našega „narodnega osvobojenja“ bo torej v socialno-gospodarskem pogledu hudo pasivna. Naše kmetijsko-delavsko ljudstvo stoji sredi gospodarske krize, kakršne ni bilo od časa po končanih napoleonskih vojskah. Vsi dosedanji reševalni poskusi so se izkazali kot nezadostni. Splošno nastopajoče pomanjkanje, pojavi gladovanja v gorskih vaseh, ljudska preobljudenost, občja duševna utrujenost — vse to so pojavi, ki kličejo na preokret. Vladajoče meščanstvo pri nas, posebno ono v Srbiji, je

še mlado in nepopustljivo, ker je borbeno. Prej ali slej pride do velike borbe med njim in kmetsko-delavskim ljudstvom in sicer v zvezi z bojem proti današnji gospodarski in družabni reakciji v vsej zapadni Evropi.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani.

ne 7. maja t. l. se je vršil občni zbor Zveze Slov. zadrug, na katerem je bil zastopan Veliki župan po vl. svet. g. Mencingerju in 93 zadrug od 145, ki jih ima sedaj Zveza. Iz letnega poročila posnamemo:

V prvi vrsti je Zveza posvečala pažnjo nadaljnji poglobitvi in popolnitvi poslovanja že obstoječih zadrug, v drugi vrsti šele snovanju novih zadrug. V obeh smereh ni bilo mogoče razvijati delavnosti enako intenzivno, ker tega niso dopuščala niti skromna sredstva, niti ostali predpogoji. V ostalem je pa itak treba predvsem vsebinsko poglobiti in izpolniti naše zadrugištvo.

To delo je Zveza odpravila tako ob priliki revizij in ob udeležbah na občnih zborih ter posebnih obiskih, katerih je izvršila 68, kakor z razgovori s funkcionarji v pisarni in pismeno. To delo je bilo v večina primerih uspešno in bi brez sodelovanja in pomoči Zveze mnogo zadrug ne moglo razviti prave delavnosti.

Dalje je Zveza v številnih primerih uspešno intervenirala za zadruge pri raznih oblasteh v registracijskih, davčnih, taksnih in podobnih zadevah.

Obsežnost vseh zgoraj navedenih poslov se precej jasno zrcali z odpravnega zapiska, ki izkazuje število 5019 (napram 1985 v letu 1927). ter 7 okrožnic.

Enako kakor prešnja leta je Zveza tudi lani sodelovala pri prireditvi 5 mesečnega zadrugnega tečaja, katerega se je udeležilo med drugimi tudi 9 od Zveze podpiranih učencev, ki so ga dovršili z dobrim uspehom.

Končno je Zveza sodelovala pri reševanju raznih splošnih gospodarskih vprašanj, kakor n. pr. glede prisilne poravnave izven konkurza, razdolžitve kmetijstva, ureditve kmetijskega kredita, sestave novega davčnega zakona, pospeševanje javnih del itd. V tem pogledu moremo zabeležiti v prilog zadrugištvu samo to, da se je v novem davčnem zakonu končno javno priznalo zadrugam, ki ne dele dobička, davčne ugodnosti.

Poleg lepega prirasta novih zadrug je bil lani tudi odpadek precejšen. Gospodarska kriza tudi zadrugištvu ni prizanesla in je

večje število zadrug moralo likvidirati, nekatere pa je morala naravnost prevzeti in likvidirati Zveza sama. Prirastlo je 16 zadrug, odpadlo pa jih je 8.

Stanje zadrug po strokah je bilo koncem leta sledeče:

Denarne (kreditne) zadruge	53
Nabavne in prodajalne zadruge	14
Mlekarske in sirarske zadruge	18
Živinorejske in pašne zadruge	9
Strojne in električne zadruge	13
Obrtniške zadruge	7
Stavbinske in naselbinske zadruge	9
Tiskarske in založniške zadruge	9
Razne zadruge	11
Osrednje kmetijske zadruge	2
Skupaj	141

Kreditne in kmetijske produktivne zadruge se še dalje množe, obrtniške in blagovne pa se krčijo. Vzroki so znani. Pripomniti je le, da je Zveza zopet imela veliko posla z likvidacijo in sanacijo poedinih zadrug. Dočim prej marsikatera zadruga samozavestno odklanja dobrohotne nasvete Zveze, pa se v stiski zateče k njej, prepustivši se njeni moralni in materijalni pomoči.

Poleg kreditnih zadrug, ki se stalno lepo razvijajo, so se odlično uveljavile zadnji čas mlekarske in sirarske zadruge. Samo naših 18 je vnovčilo lani okrog 1,500.000 litrov mleka in to deloma v nepredelanem, deloma v sir in maslo predelanem stanju.

V zadnjem času je nastopila že nadprodukcija sira, vsled česar je Zveza sporazumno z ostalimi osrednjimi organizacijami podvzela korake za pospeševanje izvoza sira iz Slovenije.

Obrestna mera se je gibala pri zadrugah nekoliko navzdol in je znašala za vloge 5—6%, za posojila pa 7—9%. Z ozirom na razmere v Sloveniji bi bila za odstotek nižja, če bi bilo denarstvo tudi v ostalih delih države tako demokratično organizirano.

Statistika vseh naših zadrug za leto 1926. kaže lep porast napram letu 1925. in sicer v prometu od Din 962,742.295.— na Din 1.037,473.239.—, na hranilnih vlogah od Din 163,337.612.— na Din 210,260.015.—, na posojilih pa od Din 123,541.531.— na Din 168,637.391.—.

Zveza je izvršila pri zadrugah 61 revizij, in sicer 54 rednih in 7 izrednih. Poslovanje, predvsem knjigovodstvo je uredila in sestavila računске zaključke 64 zadrugam. Slednja številka, ki obsega skoraj polovico zadrug, najbolj jasno dokazuje potrebo Zveze

za zadruge, zlasti kmetijske, ki jih upravljajo manj šolani zadrugarji.

V splošnem posluje velika večina zadrug v redu in vlada med člani dobra morala. Lepo število zadrug se smatra lahko naravnost za vzorne. Osobito se je dobro obnesla v zadnjih par letih vpeljana praksa, da revizor ne ugotovi samo dejansko stanje in naroči odstranitev napak, temveč prouči vse okoliščine in z ustmenim ter pismenim poukom da smernice za izboljšanje in poglobitev poslovanja.

Denarno poslovanje Zveze je tudi lani lepo napredovalo in to deloma vsled točne in kulantne postrežbe, deloma vsled poglobitve stikov med zadrugami in Zvezo. Dočim so se prejšnje čase posluževale zadruge Zveze le pri izravnavanju blagajniških odviškov, se sedaj vrše potom Zveze tudi razna večja nakazila in inkaso izven okolišev. S tem se pospešuje obračunavanje brez gotovine, s čimer se prihrani tako na obrestih kakor tudi na nakazilnih stroških.

Denarni promet je porastel napram prejšnjemu letu od Din 125,394.401.12 na Din 147,140.102.72, vloge so se dvignile od Din 12,281.718.— na Din 16,410,655.58, dočim je ostalo stanje kreditov nesprenjeno, ker so nekatere zadruge koncem leta precej vrnile, novi večji krediti pa so bili izplačani po novem letu in se bo to izkazalo šele v prihodnji bilanci. Podvojilo se je stanje naloženega denarja in je Zveza izredno likvidna, osobito, ker se likvidnim postavkam šteje tudi vrednostne listine, katerih stanje se je dvignilo lani od Din 130.176.— na Din 1,086,664.25. Radi visokega stanja naloženega denarja in ugodne rentabilite državni vrednostnih listin je Zveza pretečene jeseni kupila državne vrednostne listine, katerih tečaj se je v letošnjem letu znatno dvignil.

Občni zbor je vzel poročilo z zadovoljstvom na znanje in na predlog nadzorstva podelil načelstvu in nadzorstvu absolutorij. Nato so bili izvoljeni v načelstvo dosedanji člani istega inž. Franc Zupančič, dr. Janko Kersnik, Ivan Pipan, Janko Bukovec, Tomic Viljem, na novo pa Lovro Sušnik z Škofje Loke in Stanko Lenarčič iz Nove vasi. V nadzorstvo pa istotako dosedanji člani istega: Arko Ivan, Brezovar Matija, Golja Ivan, Krulej Ernest, Müller Karol, Slanc Franc in Vrhovec Stanko.

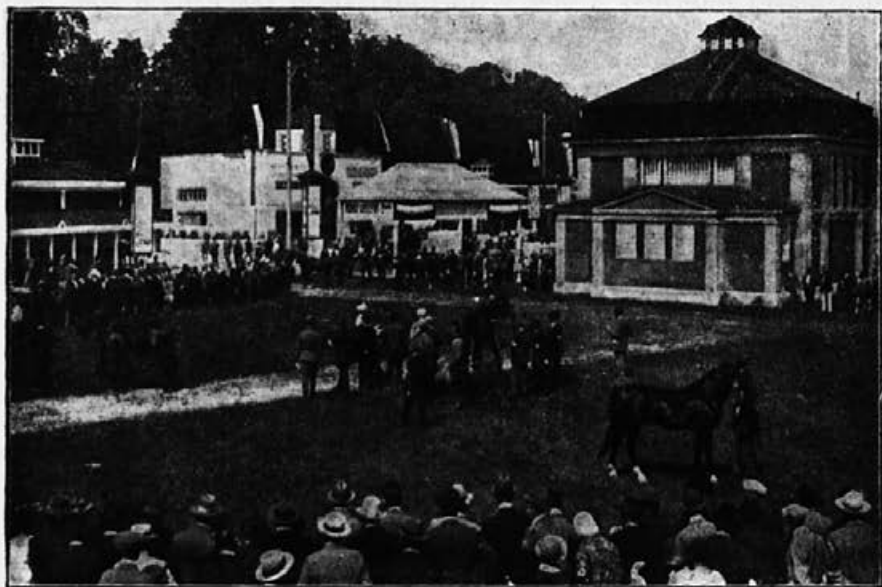
Končno je občni zbor z zadovoljstvom vzel na znanje, da je Zveza kupila hišo v Pražakovi ulici, št. 11, v katero se bo preselila avgusta meseca,

A. Patik:

VIII. Ljubljanski mednarodni vzorčni velesejem.

Pokazati hočemo vsem, da smo sicer mlad, toda zdrav in priden narod! olja in težnja za ustvarjanjem novih dobrin je v našem narodu razvita do znatne višine. Smotreno in vztrajno združevanje vseh produktivnih (proizvodnih) sil dokazuje, da je pred nami bodočnost, svetlejša od preteklosti in boljša od sedanjosti.

Premovanje konj na lanski kmetijski razstavi.

Po končani svetovni vojni, ko je pričela doba gospodarske obnove in je obrt, trgovina in industrija zopet oživiljala, se je pokazala potreba po instituciji, ki bi dala temu oživljenju primerno smer in podlago za izpopolnjevanjem. Vsi narodi so se v veliki meri trudili pridobiti svoj predvojni trg ali ga celo razširiti in v dosego tega namena uporabljali eno najuspešnejših sredstev — vzorčne velesejme. Letno je svetovno časopisje naznanjalo z bombastično in privlačno reklamo velesejske prireditve, ki so zavzemale bajne dimenzije (razsežnosti) in odgovarjale vsem zahtevam gospodarskih in drugih interesiranih krogov.

Po vzgledu drugih večjih narodov in po naši težnji za napredkom je kulturno središče naše Slovenije „Bela Ljubljana“

prva sledila in že leta 1921 priredila svoj I. Ljubljanski vzorčni velesejem, ki je na eklatanten način podal sliko našega povojnega gospodarstva — naše gospodarske obnove — rezultat naših kulturnih in socialnih stremeljenj.

Radi svoje ugodne gospodarske in prometne lege ter vsled naravne razumnosti in samozavesti slovenskega naroda, stopa Ljubljana letos osmič na plan, da v še večjem obsegu, prezirajoč vse ovire in težkoče, reprezentira mednarodnemu in našemu trgovskemu svetu napredek slovenskega in državnega gospodarstva.

Premovanje bikov na lanski kmetijski razstavi.

Dnevi vsakoletnega velesejma pomenjajo vedno nov velik korak naprej v obnovi našega gospodarskega in kulturnega življenja. To je doba, ko se sleherni naš človek zaveda koristnosti te institucije, ko je dana prilika, da se na lastne oči prepriča o novih modernih pridobitvah, ki omogočajo prehod iz primitivnega (enostavnega) k racionalnemu (premišljenemu) narodnemu in svetovnemu gospodarstvu.

Naši poljedelci, obrtniki, trgovci in industrijalci izpopolnjujejo svoja znanja, črpajo nove vire udejstvovanja, kajti razstavljeni predmeti predstavljajo redno dovršene in izboljšane proizvode, ki so izumljeni v blagor vseh.

Posebno važna skupina razstavljenih predmetov bo za naše podeželane, kmetske gospodarje zlasti skupina poljedelskih stro-

jev in izložba poljedelskega orodja. Ogled na licu mesta in praktična demonstracija stroja ali orodja privede do prepričanja, da bi uporaba te ali druge stvari mogla pospešiti in olajšati drugače s primitivnim orodjem zelo otežkočeno in naporno opravilo. In odveč je, ako se pripomni, da so poljedelski stroji praktično preizkušeni in njih rentabilnost v kmetskem gospodarstvu že v naprej določena.

Velesejem nudi praktično in splošno izobrazbo, je šola za vse in vsem, brez razlike poklica in stanu. Posebno se posveča pažnja tudi naši poljedelski proizvodnji in je bilo z vzornimi razstavnimi govedi, konj, vin, sadja, zelenjave i. t. d. marsikaj doseženega.

Leo Patik:

Vrbovo šibje danes in nekdanj.

Ve mnogo let pred Kristusovim rojstvom se je uporabljalo vrbovo šibje vsled izredne prožnosti in vztrajnosti za izdelavo najrazličnejših predmetov in drugih naprav, posebno pa za ograditev bivališč. Da, celo posode so se izdelovale iz vrbovih šib, ki so bile na zunaj in znotraj obložene z ilovico in tako uporabljive tudi za kuho in v domačem gospodinjstvu v obče.

Iz teh primitivnih začetkov se je kaj kmalu razvila domača obrt, ki pa je zadovoljevala le domačo potrebo po lahko prenosljivih košarah i. t. d. Ljudje, ki so se bavili z izdelovanjem so pričeli polagoma spoznavati in razlikovati od katere vrste vrbe je šibje boljše in skušali ustvariti tudi umetnejše predmete. Da se je ta poskus popolnoma posrečil nam pričajo v muzejih ohranjeni predmeti, ki vzbujajo pri vsakem strokovnjaku in lajku občudovanje ter jasno dokazujejo, da so bili ti izdelovalci svojevrstni mojstri. Tvorci teh umetnin so večinoma Indijci in Japonci, ki se še dandanes pečajo s to obrtjo.

Izdelovalci, ki so postali nekaki umetniki v pletenju, so se preživljali pozneje izključno s to obrtjo in prodajali svoje izdelke daleč v okolico svojega bivališča. Ker so bili predmeti iz šibja veliko lažji od drugih zlasti pa za prevažanje in prenašanje blaga, se je ta obrt kaj hitro razvijala in spopolnjevala.

To napredovanje in razširjenje je vzbudilo pred prilično 100 leti zanimanje posameznih evropskih držav, ki so pričele proučevati prednosti in važnost te obrti z vidika narodnega gospodarstva. Posledica tega študija je bila, da so pričele posamezne države snovati šole, ki so se bavile izključno le s to obrtjo in pošiljale svoje učitelje strokovnjake po raznih krajih države, kjer so poučevali

teoretično in praktično. To so bili takozvani potovalni košarski tečaji.

Te šole, podpirane od svojih držav, so se vsleč ugodnih prilik, zlasti pa radi tega, ker so razpolagale z učitelji, ki so se posvetili povsem študiju premišljene izrabe in pospeševanja te obrti, povspele na zavidno višino. Vedno nove iznajdbe, ki so spopolnjevale in dvigale vrednost te obrti, so povzročile snovanje strokovnih šol in tečajev.

Nova ideja, ki se je pojavila po 40 letnem delovanju in ki je pomenila nov razmah in porast te obrti, je bila namera gojiti plemenitejše vrbovo šibje potom vrbovih nasadov. Tudi ta poskus se je nad vse pričakovanje posrečil in tvori nov vir pridobivanja boljšega vrbovega šibja in premišljene izrabe za druge panoge kmetijstva neuporabljive zemlje.

Z gojenjem vrbovih nasadov so se pričele pečati predvsem Nemčija, Avstrija in Francija. V Avstriji so napravili vzorno vrbovejo na Dunaju, kjer je bil stalno nastavljen vrtnar. Iz teh nasadov so dobivali interesenti brezplačno najbolj plemenite sadike za vrbove nasade. Zlasti veliki vrbovi nasadi so bili urejeni na Poljskem, Češkem, Moravskem in na Ogrskem.

Vsi ti nasadi kljub temu ne zadostijo današnji potrebi, kar posebno dokazuje visoka cena temu materijalu. Povpraševanja gredo v vagonске pošiljke v vse sosedne države. V naši državi imamo tudi več poskusov s takimi nasadi, posebno na barju (Vrborejska zadruga v Notranjih Goricah).

Košarska obrt je tekom zadnjih 30 let tako napredovala, da so opremljena razna moderna kopališča, svetovni hoteli, kavarne, bolnišnice, čakalnice i. t. d. z modernim higijenskim pletenim pohištvom. V novejši dobi uporabljajo parobrodi in zrakoplovi za osebni promet v veliki meri le pletene fotelje.

O naših pletarskih šolah, o pletarski obrti in industriji, o doma pridelanih in uvažanih surovinah ter strokovna obravnava o pletarstvu, o tem pa v prihodnji številki „Grude“ kaj več.

ORGANIZACIJSKI VESTNIK.

Kakšna naj bo „Gruda“?

... Oprostite, g. urednik, ker se sedaj, skoro sredi leta, zopet spravim na vprašanje: „Kakšna naj bo „Gruda“.“

Ko je „Detelja“ imela na Velikonočni ponedeljek svoj II. članski sestanek, sem med drugim vprašal člane društva oz. naročnike „Grude“: Kako jim „Gruda“

ugaja? — sem dobil nepovoljen odgovor! In to si skoro štejem v dolžnost, da sporočim Vam.

Že prej, ko sem začel zbirati nove naročnike na „Gruda“, sem jim dal na ogled vse prejšnje letnike, in z njimi so bili jako zadovoljni, razen z letnikom 1927, ki je res komaj senca proti prejšnjim. Mnogo njih mi je obljubilo „Gruda“ naročiti, kadar bodo videli, kakšen bo letošnji letnik. Ker pa je 4. številka t. l. jako pomnadjkljiva proti prejšnjim trem, se bojim in gotovo je, da bomo za bodoče leto izgubili polovico naročnikov, mesto da bi se za toliko pommožili — — —

Ako hočete vprašati: kakšna pa naj bo „Gruda“, da bo pretežno vsem ugajala, — vzemite v pogled prejšnje letnike, posebno iz l. 1925., ki je res tako poln in pester, da ga vedno znova vzamem v roke!

Pač pogrešamo peresa Cirila Jegliča, Tone Gasparija, Griše Koritnika, Gustava Strniše, Ivana Albrehta itd.!

Letošnji letnik je prej strokoven kakor pa tak, kot bi moral biti! Tudi tak — prav da je! Toda naša mladina še ni vstala, ni še zrela! In, ako hočemo hoditi po začrtani poti — moramo najprej narod vzdigniti, ga obuditi: mu vcepiti čut do naravne lepote, ljubezen do zemlje itd., ker le s tem bo postal samozavesten in darostel, da se odzove, kadar kliče zemlja, delo in življenje!!!

To nalogo, to pot, če se ne motim, si je „Gruda“ začrtala, in v strahu, da bi to prezrla, sem Vam zavoljo drugih kakor tudi samega sebe napisal to pismo.

Predvsem želim, da bi vsaj majniška številka bila polna cvetja in zelenja, polna življenja pomladnega, da bi nas res vzdignila in osvežila! —

Dramlje, 2. maja 1928.

Franjo Mastnek.

Dragi prijatelj!

Iz Tvojega pisma je razvidno, da si želiš Ti in Tvoji prijatelji, da bi „Gruda“ priobčevala več leposlovja, predvsem pesmic. Nas prav veseli, da zanima Tebe in Tvoje prijatelje leposlovje. Vendar pa je več razlogov, zakaj smo se v „Grudi“ omejili glede leposlovja na eno pesmico v vsaki številki in eno povest skozi cel letnik.

Predvsem imamo Slovenci še več listov, primernih tudi za kmetsko mladino, ki prinašajo predvsem leposlovno in drugo zabavno čtivo. Naj omenim samo sledeče liste: „Domači prijatelj“, Ljubljana (naročnina Din 30.— letno), „Mladika“ Mohorjeve družbe, Celje (naročnina Din 30 letno), „Novi čas“, Ljubljana (naročnina Din 40 letno), „Ženski svet“, Ljubljana (naročnina Din 60.— letno) itd.

Kdor si torej želi predvsem leposlovja, si bo naročil enega teh listov. „Gruda“ pa je glasilo kmetske mladine, ki pripada velikemu kmetskemu gibanju, zato ima „Gruda“ predvsem nalogo pospeševati to gibanje s tem, da širi in jača kmetsko misel, kmetsko idejo.

Nosilec te misli je kmetsko ljudstvo samo. Kmetsko gibanje je posledica sil, ki so se razgibale v kmetski duši. To gibanje ni zaneseno na kmete iz mesta. temveč prihaja s kmetov v mesto. Naloga „Grude“ je, da te sile razkriva in pogloblja razumevanje za kmetsko gibanje. Ni torej res, dragi prijatelj, da kmetska mladina za kmetsko misel in kmetsko gibanje še ni zrela! Le tiste, ki so topi ali leni, le tiste, ki so otročji ali enostranski — le tiste še ni potegnili kmetsko gibanje za seboj. Kogar je to gibanje zgrabilo, tisti pa hoče predvsem take „Grude“, ki ga s tem gibanjem bolj in bolj seznanja in ga še bolj potegne za seboj v boj za zmago kmetske misli.

Tudi ne more „Gruda“ zbrati okoli sebe večjega kroga pisateljev in pesnikov, ker jim ne more plačevati za prispevke honorarjev. Sotrudniki pa, ki pišejo v „Grudo“ radi širjenja in poglobljanja kmetijskega gibanja ne zahtevajo honorarjev, temveč pišejo iz navdušenja za gibanje in končno zmago kmetijske misli.

Vendar bo naš cilj ustreči naročnikom kolikor mogoče tudi z leposlovjem, ker vemo, da se vsakdo ne more naročiti na več listov. Tebi pa se zahvaljujemo za zanimanje in opozorilo, ki je nam vedno dobrodošlo. **Urednik.**

Svodenj. Letošnji I. redni občni zbor društva kmetijskih fantov in deklet se je vršil 22. aprila t. l. ob 2. popoldne v društveni sobi. Iz poročil predsednika in ostalih članov odbora je razviden lep napredek in razvoj našega društva. Po poročilu nadzorstva se je izvolil naslednji odbor: predsednik Podobnik Franc, podpredsednik Telban Franc, v odbor pa Franc Eržen, Fr. Bašelj, Fr. Burnik, Anton Guzelj, Karol Slabe in Marija Peternelj. Namestnikom so voljeni tov. Josip Šremfelj, Ant. Peternelj, Ivanka Kacin in Marija Burnik. V nadzorstvo: tov. Pagon Fr. in tov. Damijan Slabe. Delegatom je imenovan tov. Fr. Bašelj. Pri slučajnostih se je razmotrivalo o nadaljnem delu. Lep govor je imel tov. Guzelj, ki je navdušil vse člane. Tov. Pagon je posebno priporočal nabavo radia in govoril obširno o namenu in njega važnosti.

Zabnica. Na dan 22. aprila t. l. se je pri nas vršil redni občni zbor društva kmetijskih fantov in deklet. Po poročilu društvenega odbora se je izvolil novi odbor in sicer: Oman Janez, predsednik, Tončka Kuralt, podpredsednica, J. Kuralt, tajnik, Oblak Metod, blagajnik; v odbora pa Šifrar Fr., Oman Blaž, Šifrer Jože, Hafnar Fran in Jenko Peter. V odbor smo pritegnili mlade sile v nadi, da bodo pritegnili v društvo vse svoje vrstnike in s tem pomladili celo društvo.

Dol-Beričevo. V nedeljo 29. apr. smo imeli zanimivo predavanje o sadovnjakih, poletnih delih v sadovnjaku ter zatiranje škodljivcev in boleznj. Predaval je tov. Kafol in je imel preko 40 poslušalcev — samih fantov. Po predavanju, ki je trajalo preko 2 uri, je razkazoval razne načine cepljenja. Na jesen nameravamo prirediti predavanja za dekleta posebno o gospodinjstvu.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Tukajšnja posestnika Vuk in Sovjaka sta darovala naši društveni knjižnici 162 krasnih knjig, za kar se jima društvo najtopleje zahvaljuje.

Na seji 1. t. m. smo med drugimi obravnavali o potresni katastrofi na Bolgarskem. Sklenili smo predlagati Zvezi, naj pozove vse naše organizacije, da začno z nabiralno akcijo za ponesrečence. Pokažimo, da nimamo samo besed, ampak tudi dejanja.

Izlet na Kurešček, ki so ga priredila naša društva iz Škocijana, Želimelj in Golega, je prav zadovoljivo uspel. Imeli smo lepo vreme, diven razgled, lepo zborovanje v Zapotoku ter prijetno zabavo.

Poziv! Zveza društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani, Miklošičeva cesta 4, sprejema darove za žrtve potresa na Bolgarskem. Vsako društvo naj izvede v svojem področju zbiralno akcijo in naj pošlje zbrane zneske Zvezi, ki jih bo poslala bratski organizaciji v Bolgarijo radi razdelitve med najpotrebnejše. Imena darovalcev bomo priobčili v „Grudi“. Prijatelj se pokaže v nesreči. Nesreča pa nikdar ne počiva in mi danes ne vemo, če ne bomo jutri navezani na oratsko pomoč. Zato se odzovite vsi!